Sygn. akt III AUa 240/21

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodnicząca – sędzia: Urszula Iwanowska (spr.)

Sędziowie: Jolanta Hawryszko

Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk

po rozpoznaniu w dniu 6 października 2021 r., w S. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania R. P.

przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w S.

o wypłatę emerytury

na skutek apelacji wojskowego organu emerytalnego od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 kwietnia 2021 r., sygn. akt VI U 7/21

I. ***zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie oraz zasądza od R. P. na rzecz Wojskowego Biura Emerytalnego w S. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;***

II. ***zasądza od ubezpieczonego na rzecz wojskowego organu emerytalnego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.***

Jolanta Hawryszko Urszula Iwanowska Gabriela H.-Stelmaszczuk

III A Ua 240/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 września 2020 r., znak (...) Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w S. wstrzymał R. P. wypłatę emerytury wojskowej od dnia 1 października 2020 r. z uwagi na zbieg prawa do dwóch świadczeń i podjęcia wypłaty emerytury przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W odwołaniu od powyższej decyzji R. P. wniósł o jej uchylenie i umorzenie postępowania w sprawie wstrzymania wypłaty emerytury wojskowej oraz obciążenie organu emerytalnego kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych podnosząc, że nie zaistniały przewidziane w przepisach przesłanki nakazujące wstrzymanie wypłaty emerytury wojskowej z uwagi na podjęcie wypłaty emerytury z ZUS, ponieważ w jego przypadku nie ma zastosowania zasada wypłaty jednego świadczenia. Ubezpieczony podkreślił, że jego wojskowe świadczenie emerytalne zostało obliczone według zasad określonych w art. 15a ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, a nie że zostało przyznane na podstawie art. 15a tej ustawy (czyli że ubezpieczony nie musiał spełniać kryterium podmiotowego określonego w tym przepisie w postaci powołania do służby wojskowej po dniu 1 stycznia 1999 r.), a w uwzględnieniu faktu, iż „cywilna" wysługa emerytalna nie wpływa w jego przypadku na wysokość emerytury wojskowej winien on mieć zachowane prawo do obu tych świadczeń, co zostało potwierdzone wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 20 grudnia 2019 r., sygn. akt IV U 1520/19, i wyrokiem Sądu

Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 czerwca 2020 r., sygn. akt III AUa 110/20, na podstawie których podjęta została wypłata emerytury z ZUS.

W odpowiedzi na odwołanie wojskowy organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację przytoczoną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji i podkreślając, że R. P. do wypłaty wybrał emeryturę cywilną.

Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że emerytura ubezpieczonego R. P. podlega wypłacie poczynając od 1 października 2020 r. (punkt I) oraz zasądził od Wojskowego Biura Emerytalnego w S. na rzecz R. P. kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (punkt II).

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

R. P. urodzony w dniu (...) pełnił służbę w Wojsku Polskim od 15 września 1972 r. do 30 maja 2001 r. Decyzją z dnia 24 lipca 2001 r., na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin przyznano R. P. emeryturę wojskową, począwszy od dnia 1 czerwca 2001 r. Procentowy wymiar emerytury przy zachowaniu nie przekraczania 75% podstawy wymiaru wyniósł 75,53%.

Po przejściu na emeryturę wojskową ubezpieczony był nadal aktywny zawodowo. Okresy zatrudnienia ubezpieczonego od 31 maja 2001 r. do 30 grudnia 2010 r., od 31 grudnia 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. oraz od 1 lipca 2011 r. do 30 września 2016 r. nie zostały doliczone do wysługi emerytalnej.

Decyzją z dnia 27 sierpnia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonemu R. P. prawo do emerytury 1 sierpnia 2019 r., tj. od miesiąca, w którym złożono wniosek. Jednocześnie organ rentowy zawiesił wypłatę świadczenia z uwagi na uprawnienia do świadczenia z Wojskowego Biura Emerytalnego w S., gdyż R. P. może być wypłacane tylko jedno świadczenie - wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł R. P., podnosząc, że zawieszenie wypłaty emerytury bez wskazania podstawy prawnej takiej decyzji w sytuacji, gdy określona w art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zasada wypłaty jednego świadczenia, nie odnosi się do jego sytuacji.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie o sygn. akt IV U 1520/19 Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż emerytura ubezpieczonego R. P. podlega wypłacie poczynając od 1 sierpnia 2019 r. Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2020 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 110/20 Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po rozpoznaniu apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 grudnia 2019 r. oddalił apelację.

Decyzją z dnia 24 lipca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wykonując wyrok Sądu Okręgowego z dnia 20 grudnia 2019 r. ponowienie ustalił wysokość i podjął wypłatę emerytury R. P..

Pismem z dnia 24 lipca 2020 r. (...) Oddział w K. poinformował Wojskowe Biuro Emerytalne w S., iż wykonując wyrok sądowy przesyła w załączeniu decyzję z tej samej daty o ponownym ustaleniu wysokości i podjęciu wypłaty emerytury.

W związku z powyższą informacją wojskowy organ rentowy wszczął z urzędu postępowanie w sprawie wstrzymania R. P. wypłaty emerytury wojskowej.

Postanowieniem z dnia 8 września 2020 r. organ rentowy załatwił sprawę wszczętą postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie wstrzymania wypłaty emerytury wojskowej poprzez wydanie decyzji o wstrzymaniu wypłaty emerytury wojskowej od 1 października 2020 r.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie przepisów prawa niżej powołanych Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione podkreślając, że spór w niniejszej sprawie miał charakter prawny.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że stan faktyczny w sprawie był w całości niesporny i został przez Sąd ustalony na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach ubezpieczeniowych, których autentyczność nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji oraz w sposób rzetelny, stąd też Sąd ocenił je jako wiarygodne i na ich podstawie poczynił ustalenia w sprawie. Spór koncentrował się wyłącznie na interpretacji przepisu art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 53; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna). Ustawa ta reguluje kwestie związane z nabyciem prawa i wypłatą emerytur z powszechnego systemu emerytalnego. Stosownie do przepisu art. 100 ust. 1 tej ustawy, prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Zgodnie natomiast z art. 95 ust. 1 tej ustawy, w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego.

Sąd Okręgowy miał na uwadze, że pierwszy z powołanych przepisów odnosi się do nabycia prawa do świadczenia, natomiast drugi dotyczy prawa do jego realizacji w sytuacji zbiegu prawa do tego świadczenia z innym świadczeniem. Samo bowiem spełnienie przesłanek warunkujących prawo do świadczenia z ZUS, nie stanowi dla organu rentowego podstawy do jego wypłaty.

Z kolei, przepis art. 95 ustanawia w ust. 1 podstawową w prawie ubezpieczeń społecznych zasadę wypłaty jednego świadczenia, niezależnie od tego, do ilu świadczeń przewidzianych w ustawie emerytalnej zainteresowany nabył prawo. Zasada wypłacania tylko jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego stanowi wyraz zasady solidarności ryzyka obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych i nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości (art. 32 Konstytucji RP; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2012 r., I UK 390/11, L.). Zbieg prawa do świadczeń przewidzianych w art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej może dotyczyć uprawnień do świadczeń jednorodzajowych w tym sensie, że przysługujących z tego samego funduszu wyodrębnionego z FUS, jednakże przyznawanych na podstawie różnych przesłanek. W ocenie sądu meriti przepis ten nie odnosi się jednak do stanu faktycznego ustalonego w niniejszej sprawie, ubezpieczony bowiem zanim nabył prawo do świadczenia z ustawy emerytalnej, nabył prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin. Zatem w jego przypadku znajduje zastosowanie przepis art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym przepis ust. 1 ustawy emerytalnej stosuje się również, z uwzględnieniem art. 96 - w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e wojskowej ustawy emerytalnej. Osoby wymienione w art. 2 ust. 2 ustawy emerytalnej to m.in. żołnierze zawodowi. Zbieg prawa do świadczeń reguluje również art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej, zgodnie z którym w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w tej ustawie z prawem do emerytury lub renty przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Oznacza to, że sprawy zbiegu prawa do emerytury przysługującej z ubezpieczenia społecznego z prawem do emerytury wojskowej przewidzianej w przepisach ustawy zaopatrzeniowej wojskowej rozstrzyga się zgodnie z powszechnymi regułami ustawy emerytalnej.

Dalej Sąd Okręgowy podniósł, że zgodnie z art. 18 ust. 1 wojskowej ustawy emerytalnej, kwota emerytury nie może przekraczać 75% podstawy wymiaru emerytury (bez uwzględnienia dodatków, zasiłków i świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 25 ww. ustawy). Przy czym, w myśl art. 14 ust. 2 pkt 1 tej ustawy - do wysługi emerytalnej dolicza się okresy po zwolnieniu ze służby, jeżeli emerytura wynosi mniej niż 75% podstawy jej wymiaru. Zatem art. 18 ust. 1 określa maksymalną wysokość emerytury wojskowej. Stąd też taka emerytura nie podlega dalszemu zwiększeniu wedle zasad wynikających z art. 15 ust. 2 tej ustawy.

Następnie sąd pierwszej instancji wskazał, że ubezpieczony, co bezsporne, nabył emeryturę wojskową w wysokości maksymalnej i emerytura ta - po zwolnieniu ubezpieczonego ze służby - nie była zwiększana o okresy pracy, które nastąpiły po zwolnieniu ze służby. Z kolei z tych właśnie okresów obliczona została w całości emerytura ubezpieczonego z powszechnego systemu ubezpieczeniowego.

Jednocześnie sąd meriti zwrócił uwagę, że na tle podobnego stanu faktycznego Sąd Najwyższy dokonał w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (OSNP 2019/9/114) wykładni art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, którą to wykładnię Sąd w pełni aprobuje. Sąd Najwyższy uznał za właściwy taki kierunek wykładni wskazanych przepisów, z którego wynika że użyte w ust. 2 tego artykułu sformułowanie „emerytura (...) obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin" oznacza odwołanie się do zasad obliczania emerytury wojskowej określonych w tych przepisach, a więc z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej, co z kolei uzasadnia prawo do pobierania dwóch emerytur wypracowanych niezależnie od siebie. O wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego" stażu emerytalnego. Przy czym ten „brak możliwości" nie występuje wtedy, gdy emeryt wojskowy nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie po zwolnieniu ze służby wojskowej okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75%. Wspólnym bowiem mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa niepozwalające na wykorzystanie stażu „cywilnego" w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że taka sytuacja - co bezsporne - wystąpiła w przypadku ubezpieczonego, który po zakończeniu służby wojskowej uzyskał - na podstawie decyzji z dnia 24 lipca 2001 r. – od 1 czerwca 2001 r. prawo do emerytury wojskowej w maksymalnej wysokości (procentowy wymiar emerytury równy 75,53% - obniżony został do maks. 75%), a następnie, po zakończeniu służby wojskowej, podjął zatrudnienie „cywilne" (od 31 maja 2001 r.) i po ponad 15 latach pracy uzyskał – od 1 sierpnia 2019 r. - prawo do emerytury z systemu powszechnego z wykorzystaniem wyłącznie stażu „cywilnego".

Dalej sąd meriti podniósł, że w uzasadnieniu cytowanego wyżej wyroku Sąd Najwyższy zauważył, iż nie wszyscy żołnierze, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. (sytuację żołnierzy powołanych do służby po 1 stycznia 1999 r. reguluje art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej) mogą faktycznie zrealizować uprawnienie do wykorzystania „cywilnej" wysługi emerytalnej. Wystarczy bowiem odpowiednio długa służba i wzrost emerytury z tytułu szczególnych właściwości służby lub z tytułu inwalidztwa wojskowego, aby - przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury wojskowej do maksymalnie 75% (art. 18 ust. 1) - „cywilne" okresy ubezpieczenia w żaden sposób nie zwiększały świadczenia i w takim przypadku emeryt wojskowy niezależnie od swej woli nie ma prawnej możliwości skonsumowania żadnego „cywilnego" okresu ubezpieczenia w wojskowej emeryturze. Sąd Najwyższy wskazał, że niezależnie od daty przyjęcia do służby (i niezależnie od rodzaju emerytury) emeryt wojskowy nie może mieć uwzględnionego okresu służby wojskowej w emeryturze z powszechnego systemu emerytalnego. W tym zakresie sytuacja żołnierzy przyjętych do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. i przed tym dniem ukształtowana jest jednakowo. Inaczej natomiast rzecz się przedstawia w aspekcie wpływu „cywilnych" okresów stażu emerytalnego na prawo i wysokość świadczeń wojskowych. Do wysługi emerytalnej żołnierza, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., zalicza się (z urzędu) posiadane przed przyjęciem do służby okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu ustawy emerytalnej (art. 16 ust. 1 w związku z art. 15 wojskowej ustawy emerytalnej). Okresy te uwzględnia się w ten sposób, że emerytura wojskowa wzrasta o 2,6% podstawy wymiaru za nie więcej niż 3 lata okresów składkowych poprzedzających służbę (a o 1,3% za każdy następny rok i 0,7% za każdy rok okresów nieskładkowych poprzedzających służbę). Tak ustalona emerytura podlega (na wiosek) zwiększeniu - w wyniku doliczenia okresów przypadających po zwolnieniu ze służby - o 1,3% podstawy wymiaru za każdy rok zatrudnienia przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy oraz za każdy rok okresów opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po dniu 31 grudnia 1998 r. lub za okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia - pod warunkiem, że emerytura ta wynosi mniej niż 75% podstawy jej wymiaru i emeryt ukończył 50/55 lat życia albo stał się inwalidą (art. 14 ust. 1-4 wojskowej ustawy emerytalnej). Natomiast prawo i wysokość emerytury żołnierzy, którzy zostali przyjęci do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., uzależnia się wyłącznie od okresów służby wojskowej, co wynika z art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej.

Mając na uwadze ustalony w sprawie stan faktyczny - niekwestionowany przez żadną ze stron - Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony, choć zalicza się do żołnierzy, którzy rozpoczęli służbę wojskową przed 1 stycznia 1999 r., ma prawo do pobierania dwóch emerytur: jednej - z systemu zaopatrzenia żołnierzy zawodowych i drugiej - z systemu powszechnego. Pierwszą z emerytur nabył bowiem od początku w wysokości maksymalnej (75,53% ograniczone do 75%), co spowodowało, że wypracowany po zakończeniu służby wojskowej, ponad 15-letni okres pracy „cywilny", nie miał, (bo nie mógł mieć z uwagi na ograniczenie z art. 18 ust. 2 wojskowej ustawy emerytalnej) wpływu na jej wysokość. Z kolei „cywilny" (wyłącznie) okres zatrudnienia stanowił podstawę do nabycia prawa do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeniowego od 1 sierpnia 2019 r.

Ponadto sąd pierwszej instancji wskazał, że wyrokiem z dnia 20 grudnia 2019 r. w sprawie o sygn. akt IV U 1520/19 Sąd Okręgowy w Koszalinie zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż emerytura ubezpieczonego R. P. podlega wypłacie poczynając od 1 sierpnia 2019 r. (punkt I sentencji), zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz ubezpieczonego R. P. kwotę 180 z tytułem zwrotu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd Okręgowy stosując wykładnię przepisu art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej zgodną z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17, uznał, że ubezpieczony znajduje się w tej samej sytuacji co żołnierze, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r., wobec czego w ocenie Sądu przysługuje mu prawo do wypłaty obu świadczeń. Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2020 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 110/20 Sąd Apelacyjny w Szczecinie po rozpoznaniu apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 20 grudnia 2019 r. oddalił apelację. Przy czym, Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że R. P. odbywanie służby wojskowej zakończył z dniem 30 maja 2001 r., po jej zakończeniu był aktywny zawodowo. Wojskowy organ emerytalny do pobieranej emerytury wojskowej nie doliczył okresów zatrudnienia po zakończeniu służby wojskowej, tj. okresów: od 31 maja 2001 r. do 30 grudnia 2010 r., od 31 grudnia 2010 r. do 30 czerwca 2011 r. oraz od 1 lipca 2011 r. do 30 września 2016 r., ponieważ ich uwzględnienie powodowałoby przekroczenie 75% podstawy emerytury. Okresy te nie miały i nie miałyby w przyszłości żadnego wpływu na wysokość przyznanej emerytury wojskowej. Tym samym, jak wskazał Sąd Apelacyjny, w związku z faktem, że pozostałe okresy zatrudnienia wnioskodawcy w żaden sposób nie zostały uwzględnione przez Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Sprawa Wewnętrznych i Administracji, Zakład Ubezpieczeń Społecznych winien był na ich podstawie nie tylko obliczyć wysokość należnej wnioskodawcy emerytury, ale też wobec braku podstaw do zawieszenia, rozpocząć wypłatę obliczonego w ten sposób świadczenia. Nadto Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, iż bezspornym jest między stronami, że okresy ubezpieczeniowe „cywilne", na które wskazuje wnioskodawca w żaden sposób nie były wykorzystane przy przyznaniu mu i wyliczeniu emerytury mundurowej. Natomiast za okresy te były odprowadzane składki do ZUS z tytułu zatrudnienia wnioskodawcy. W świetle rozważań Sądu Najwyższego dokonanych przy rozpoznaniu sprawy I UK 426/17, które w pełni podzielił Sąd Apelacyjny, brak jest uzasadnienia do zawieszenia emerytury wypracowanej przez wnioskodawcę z uwagi na przyznaną mu emeryturę mundurową. W tej sytuacji nie zostały spełnione przesłanki art. 44 ust. 1. pkt. 2a ustawy emerytalnej, zgodnie z którym - wypłatę emerytury lub renty albo dodatków, zasiłków i świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 25, wstrzymuje się, jeżeli powstaną okoliczności uzasadniające zawieszenie prawa do świadczeń lub ustanie tego prawa okaże się, że wskutek zbiegu prawa do świadczeń osobie uprawnionej przysługuje świadczenie wyższe lub przez nią wybrane.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477^{14} § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił, iż emerytura ubezpieczonego R. P. podlega wypłacie poczynając od dnia 1 października 2020 r.

Ponadto na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) Sąd zasądził od Wojskowego Biura Emerytalnego w S. na rzecz R. P. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w S., który w wywiedzionej apelacji zarzucił mu:

- naruszenie następujących przepisów prawa materialnego, tj. art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej w zw. z art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej oraz art. 44 ust. 1 pkt 2 lit. a wojskowej ustawy emerytalnej poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że zasada pobierania jednego świadczenia doznaje wyjątku w sytuacji, gdy emerytura wojskowa żołnierza powołanego do służby przed 2 stycznia 1999 r. i posiadającego także prawo do emerytury cywilnej, została obliczona z wyłączeniem stażu cywilnego, tj. na zasadach określonych w art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej, niezależnie od momentu powołania do służby, podczas gdy prawidłowa wykładnia powołanych norm prawnych przemawia za uznaniem, iż moment powołania do służby determinuje sposób ukształtowania procentowego wymiaru wysługi emerytalnej, co doprowadziło do wadliwego stwierdzenia, że R. P. jako powołany do służby w 1972 r. nie mógł uwzględnić w wysłudze emerytalnej okresów cywilnych i przy pobieraniu już emerytury z ZUS jego emerytura wojskowa nie podlega wstrzymaniu, lecz równoczesnej wypłacie.

Mając na uwadze przedstawione zarzuty apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w pkt I. poprzez oddalenie odwołania R. P.,

- zmianę zaskarżonego wyroku w pkt II. poprzez przyznanie od R. P. na rzecz Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w S. kosztów zastępstwa radcowskiego przed sądem pierwszej instancji - według norm przepisanych,

- zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz wojskowego organu emerytalnego kosztów zastępstwa radcowskiego przed sądem drugiej instancji - według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podkreślił, że w przypadku zbiegu prawa do emerytury wojskowej i cywilnej, wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, a wypłata drugiego świadczenia podlega wstrzymaniu (art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej w zw. z art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej oraz art. 44 ust. 1 pkt 2 lit. a wojskowej ustawy emerytalnej). Oznacza to, że w razie faktycznej wypłaty emerytury cywilnej, obligatoryjnym jest wydanie przez wojskowy organ rentowy decyzji w przedmiocie wstrzymania emerytury wojskowej. W stosunku do R. P. doszło do zbiegu uprawnień do obu wskazanych świadczeń, co spowodowało, że wypłacie mogło podlegać tylko jedno z nich, a skoro (...) Oddział w K. podjął wypłatę emerytury z systemu powszechnego, po stronie Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w S. - w świetle przywołanych regulacji - zaktualizował się obowiązek wstrzymania wypłaty emerytury wojskowej.

Zdaniem apelującego, wstrzymanie wypłaty emerytury wojskowej było działaniem zgodnym z literą prawa. W sprawie nie zachodził bowiem wyjątek, na który powołał się sąd pierwszej instancji, a mianowicie obliczenie emerytury wojskowej R. P. na zasadach określonych w art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej, który uregulowany jest w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej.

Skarżący podkreślił, że emerytura wojskowa ubezpieczonego została obliczona na zasadach z art. 15 wojskowej ustawy emerytalnej, a przepis ten kształtuje wysokość emerytury wojskowej żołnierzy, którzy pozostawali w służbie przed 2 stycznia 1999 r., czyli tak jak R. P.. Natomiast okresy składkowe i nieskładkowe ubezpieczonego z uwagi na ustawową regułę ograniczenia wysokości emerytury wojskowej nie mogły wpłynąć na wysokość wypłacanego mu świadczenia wojskowego, co nie jest tożsame z prawnym zakazem ich doliczenia, jak ma to miejsce zgodnie z art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej. Z tego też względu apelujący nie podziela zastosowanej przez sąd pierwszej instancji wykładni art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, przyjętej za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17. Orzeczenie to nie ma mocy zasady prawnej i nie wiąże innych składów orzekających w tożsamych sprawach. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w S. nie zgadza się więc z zapatrywaniem, że o możliwości zastosowania wyjątku od zasady nie kumulacji świadczeń, o którym mowa w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej decyduje nie moment przyjęcia do służby, lecz brak możliwości skorzystania ze stażu cywilnego przy kształtowaniu wysokości emerytury wojskowej.

Zarazem skarżący podniósł, że art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej został dodany art. 6 pkt 9 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 166, poz. 1609), a art. 15 wojskowej ustawy emerytalnej został zmieniony tą samą ustawą m.in. poprzez dodanie wyznacznika

czasowego, który determinuje sposób obliczenia emerytury wojskowej na zasadach w nim określonych (art. 6 pkt 8). Powyższe spowodowało, że ustawodawca rozróżnił grupy żołnierzy z uwagi na moment powołania do służby, albowiem ich sytuacja prawna jest odmienna. Tym, o których mowa w art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej, przy obliczaniu wysokości emerytury wojskowej nie podlegają uwzględnieniu żadne okresy składkowe i nieskładkowe ani sprzed rozpoczęcia służby, ani przypadające po jej zakończeniu. Wskutek rozdzielenia systemów z ubezpieczenia powszechnego i zaopatrzenia wojskowego, każdy system osobno realizuje zobowiązania wobec żołnierzy, którzy służbę rozpoczęli po 1 stycznia 1999 r. W rezultacie osoba uprawniona do emerytury wojskowej obliczonej na podstawie art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej, która spełnia jednocześnie warunki do przyznania emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ma prawo do pobierania obu tych świadczeń bez ograniczeń. Tylko tym osobom wyłączenie zasady pobierania jednego świadczenia (art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej) rekompensuje niemożność doliczania okresów składkowych i nieskładkowych, nie zaś tym, które taką możliwość miały, a tylko z racji spłaszczenia podstawy wymiaru emerytury wojskowej - wobec m.in. pełnienia służby ponad 15 lat - z niej nie skorzystały.

Ponadto wojskowy organ emerytalny zaznaczył, że R. P. ma przyznaną emeryturę wojskową w maksymalnej możliwej wysokości na mocy decyzji z dnia 24 lipca 2001 r., co jednoznacznie przemawia za tym, że została ona obliczona zgodnie z art. 15 wojskowej ustawy emerytalnej, gdyż art. 15a tej ustawy wówczas nie obowiązywał, bowiem ustawa go wprowadzająca weszła w życie od 1 października 2003 r.

W odpowiedzi na apelację R. P. działając przez pełnomocnika wniósł o jej oddalenie i obciążenie organu emerytalnego kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych podzielając w całości stanowisko Sądu Okręgowego przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku oraz w wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 20 grudnia 2019r., sygn. akt IV U 1520/19 i wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 czerwca 2020 r., sygn. akt III AUa 110/20. W ocenie ubezpieczonego apelacja jest tylko przedstawieniem własnego stanowiska wojskowego organu emerytalnego bez uwzględnienia stanowiska już wypracowanego przez orzecznictwo, a podzielonego przez sąd pierwszej instancji.

Ubezpieczony podkreślił, że emeryturę wojskową ma przyznaną od lipca 2001 r. i emerytura ta była mu wypłacana, a jedynie kwestia, czy od 1 października 2020 r. wystąpiły jakiekolwiek przesłanki dające podstawę do wstrzymania wypłaty tej emerytury była przedmiotem niniejszej sprawy. Zatem podstawą rozstrzygnięcia winny być tylko i wyłącznie art. 44 ust. 1 pkt 2a w zw. z art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej, które dotyczą przesłanek wstrzymania wypłaty tego świadczenia. W ocenie ubezpieczonego analiza tych przepisów w kontekście niniejszej sprawy wskazuje wprost, iż aby możliwe było wstrzymania ubezpieczonemu wypłaty emerytury wojskowej zaistnieć musiałaby po pierwsze sytuacja zbiegu świadczeń (emerytury wojskowej i emerytury z ZUS, w sytuacji kiedy nie istniałby wyjątek od zasady wypłaty jednego świadczenia), po drugie spełniona musiałaby być dodatkowo jedna z dwóch alternatywnych przesłanek: ubezpieczony musiałby dokonać wyboru emerytury z ZUS jako świadczenia, które chciałby otrzymywać zamiast emerytury wojskowej albo bez takiego wyboru świadczenie z ZUS musiałoby być świadczeniem wyższym. A w okolicznościach niniejszej sprawy z żadną z takich sytuacji do czynienia nie mamy.

Ubezpieczony podkreślił, że świadczeniem priorytetowym dla niego była i jest emerytura wojskowa, gdyż jest ona znacząco wyższa od emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń. Nigdy intencją i wolą ubezpieczonego nie była rezygnacja z emerytury wojskowej na rzecz emerytury z ZUS, wypłaty której dochodził jedynie z tego powodu, iż w jego ocenie w jego przypadku występuje wyjątek od zasady wypłaty jednego tylko świadczenia i jest on uprawniony do pobierania obu tych świadczeń i tych kwestii dotyczyło postępowanie, jakie zakończyło się prawomocnie na skutek wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 20 grudnia 2019 r., sygn. akt IV U 1520/19 i wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 czerwca 2020 r., sygn. akt III AUa 110/20. Nie została zatem spełniona żadna z przesłanek z art. 44 ust. 1 pkt 2a wojskowej ustawy emerytalnej, pozwalająca na wstrzymanie wypłaty emerytury wojskowej, ani ubezpieczonemu nie zostało przyznane świadczenie wyższe z ZUS, ani też świadczenia takiego nie wybrał on. Natomiast podjęcie wypłaty emerytury z ZUS nastąpiło na skutek ustalenia przez Sąd, iż ubezpieczonemu przysługuje prawo do obu tych świadczeń, objęty jest on bowiem przepisem art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej i w stosunku do niego wyłączona jest zasada wypłaty jednego tylko świadczenia.

Ponadto ubezpieczony zwrócił uwagę, że świadczenia, do których prawa nabył wypłacane są z dwóch odrębnych funduszy i w odmiennych systemach. Odmowa wypłaty jednego z tych świadczeń w przypadku opłacania przez wiele lat składek na ubezpieczenia społeczne i spełnieniu wszystkich wymogów przyznania świadczeń emerytalnych byłaby sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości obywateli wobec prawa. Zwraca się przy tym uwagę, iż zreformowany powszechny system emerytalny dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. opiera się na zasadzie wyeliminowania solidarności oraz redystrybucji ryzyka pomiędzy pracownikami. Obecnie solidaryzm społeczny w ubezpieczeniach społecznych przejawia się głownie w przypadku wypłacania świadczeń rentowych i zasiłków chorobowych. Od 1999 r. ubezpieczeni odprowadzają zdefiniowaną składkę na ubezpieczenie emerytalne, a wysokość emerytury wypłacanej z FUS zależy w głównej mierze od wysokości zgromadzonych składek na indywidualnym koncie. Prawo do wypłaty emerytury z ZUS obok emerytury wojskowej nie kłóci się więc z zasadami sytemu ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 marca 2021 r., III AUa 1339/20).

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja wojskowego organu emerytalnego okazała się uzasadniona.

W sprawie stan faktyczny ustalony przez sąd pierwszej instancji jest bezsporny i sąd odwoławczy podziela go i przyjmuje za własny (art. 387 § 2^1 pkt. 1 k.p.c.). Sąd Apelacyjny nie podziela natomiast wniosków Sądu Okręgowego, które doprowadziły do uwzględnienia odwołania ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny rozważył, że w sprawie spór sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy organ na podstawie art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej oraz art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, prawidłowo odmówił podjęcia wypłaty emerytury wojskowej w związku z pobieraniem świadczenia z powszechnego systemu emerytalnego, a to wobec zbiegu prawa do świadczeń i ustalenia, że ubezpieczony rozpoczął pobieranie emerytury z powszechnego systemu emerytalnego. Przy tym bezspornie ubezpieczony nabył prawo do dwóch świadczeń niezależnych od siebie, tzn. okresy ubezpieczenia i służby nie zazębiały się i nie zostały wzajemnie uwzględnione przy ustalaniu prawa do świadczeń, a każdy z nich z osobna był wystarczający do uzyskania prawa do emerytury w określonym systemie.

Niezaprzeczalnie zagadnienie związane ze zbiegiem prawa do świadczeń z ubezpieczenia powszechnego i zaopatrzenia wojskowego jest uregulowane w art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej oraz art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej. W tym kontekście istotny jest też przepis art. 2, w szczególności jego ust. 2 ustawy emerytalnej wyznaczający zakres podmiotowy ustawy:

1. Świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują:

1) ubezpieczonym - w przypadku spełnienia warunków do nabycia prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;

2) członkom rodziny pozostałym po ubezpieczonym albo po osobie uprawnionej do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują również żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej, jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób, oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach.

Zagadnienie związane ze zbiegiem prawa do świadczeń z ubezpieczenia powszechnego i zaopatrzenia wojskowego było przedmiotem licznych wypowiedzi judykatury. Jednoznaczne stanowisko w omawianej kwestii wyraził m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 maja 2012 r., II UK 237/11 (OSNP 2013/7-8/91), w którym wprost wskazano, że zasada

pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez uprawnionego) w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń - art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej jest oczywista i dotyczy również zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w tej ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Także w wyroku z dnia 24 maja 2012 r., II UK 261/11 (LEX nr 1227967) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że ubezpieczony uprawniony do świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i pobierający to świadczenie nie może jednocześnie pobierać emerytury wojskowej, mimo że spełnił warunki do jej nabycia i prawo to zostało mu przyznane. Analogicznie w wyroku z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 223/13 (LEX nr 1394110), Sąd Najwyższy argumentował, iż prawo do otrzymywania jednego świadczenia wynika wprost z przepisów. Zarówno art. 95 ustawy emerytalnej, jak i analogiczny art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej wskazują, że ubezpieczony uprawniony do emerytury z FUS nie może jednocześnie pobierać emerytury wojskowej, mimo że spełnił warunki do jej nabycia.

Szczegółowo do omawianej kwestii odniósł się Sąd Apelacyjnych w Gdańsku w wyroku z dnia 4 października 2013 r., III AUa 114/13 (LEX nr 1381337) prezentując pogląd:

1. W aktualnym stanie prawnym, po wejściu w życie z dniem 5 lutego 2009 r. ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 8, poz. 38), stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w tej ustawie przysługują tylko takim żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom, którzy nie spełniają warunków do nabycia prawa, określonych w art. 12 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t. j. Dz. U. z 2004 r., nr 8, poz. 66 ze zm.) lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób, oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach, w okolicznościach objętych przepisem art. 38 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

2. W myśl art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) przepis art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej stosuje się również, z uwzględnieniem jej art. 96, w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w tej ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa lub policyjna została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo art. 18e ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (t. j. Dz. U. z 2004 r., nr 8, poz. 66 ze zm.) lub w art. 15a lub art. 18e ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 667). Sprawy zbiegu prawa do emerytury z prawem do renty wojskowej z ustawy z 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin rozstrzyga się zgodnie z powszechnymi regułami ustawy o emeryturach i rentach z FUS i tzw. zasadą jednego świadczenia. Zasada ta, dotyczy również zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w odrębnych przepisach z zakresu zabezpieczenia społecznego, niezależnie od ich ubezpieczeniowego czy też zaopatrzeniowego charakteru, z wyjątkami wskazanymi w art. 96 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

3. W sytuacji zbiegu prawa do wypłaty kilku świadczeń, prawo do świadczenia, które nie będzie wypłacane (wskutek ustalenia, że przysługuje w niższej wysokości, względnie wyboru zainteresowanego) nie ustaje. Wydaje się, że charakter świadczenia nieprzeznaczonego do wypłaty jest zbliżony do charakteru świadczenia zawieszonego, jednak brak odesłania do przepisów o zawieszaniu świadczeń wskazuje na odmienność tych sytuacji. W konsekwencji niemożliwe jest zastosowanie art. 134 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dlatego też konieczna była szczególna regulacja dotycząca wstrzymania wypłaty jednego ze świadczeń, o których mowa w art. 95 tej ustawy. Regulację taką przewidziano w art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W razie zbiegu u jednej osoby prawa

do wypłaty kilku świadczeń, organ rentowy zobowiązany jest do działania z urzędu (dopóki zainteresowany nie złoży przeciwnego wniosku, następuje obligatoryjna wypłata świadczenia wyższego).

4. Przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 166, poz. 1609) wprowadzono, z dniem 1 października 2003 r. zasadę, zgodnie z którą osobie, która ma ustalone prawo do emerytury „mundurowej" z uwzględnionymi okresami zarówno zawodowej służby, jak i okresami podlegania ubezpieczeniom społecznym (okresami składkowymi i nie składkowymi) nie przysługuje prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W związku z tym do tej grupy świadczeniobiorców nie stosuje się generalnej zasady polskiego systemu emerytalnego, zgodnie z którą (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego.

5. Zasada wypłacania tylko jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego (art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej) stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka i nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości (art. 32 Konstytucji RP). Zasadę równości wynikającą z art. 32 Konstytucji w odniesieniu do oceny norm prawnych należy rozumieć jako nakaz nadawania im takich treści, by kształtowały one w jednakowy (podobny) sposób sytuację prawną podmiotów jednakowych lub podobnych. Za uzasadnienie dyferencjacji sytuacji prawnej podmiotów uznaje się zasady sprawiedliwości społecznej. Normy prawne zawarte w ustawie emerytalnej należą do prawa socjalnego, które oparte jest na specyficznych zasadach, wśród których należy podkreślić zasadę solidarności społecznej, która uzasadnia - pozostając w opozycji do zasady wzajemności (eksponowanej np. w prawie cywilnym) - brak pełnej proporcjonalności między składką a świadczeniem. Zasada solidaryzmu będąca istotną cechą ubezpieczeń społecznych oznacza urzeczywistnienie idei samopomocy społecznej. Sens solidarności w prawie zabezpieczenia społecznego („solidarność wspólnoty ryzyka") wyraża się w tym, że do kosztów ochrony przyczyniają się wszyscy, często w nierównym stopniu, dłużej lub krócej, ale kompensację otrzymuje ten tylko, który doznał szkody. Zastosowanie mają więc reguły podziału według potrzeb i redystrybucyjna funkcja ubezpieczeń społecznych.

W przypadku wnioskodawcy zachodzi sytuacja zbiegu prawa do świadczeń: emerytury wojskowej obliczonej bez uwzględnienia okresów ubezpieczenia cywilnego (na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin - t. j. Dz.U. z 2004 r., nr 8, poz. 66 ze zm.) oraz emerytury powszechnej z ubezpieczenia społecznego na podstawie okresów składkowych udokumentowanych po odejściu ze służby wojskowej (na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - t. j. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), jednakże z uwagi na zasadę pobierania jednego świadczenia, która stanowi wyraz obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady solidarności ryzyka i nie jest sprzeczna z konstytucyjną zasadą równości (art. 32 Konstytucji RP), organ emerytalny prawidłowo zawiesił wnioskodawcy wypłatę świadczenia, ponieważ pobiera przez niego emerytura wojskowa - jako świadczenie wyższe - jest korzystniejsza dla ubezpieczonego (tezy redakcyjne Legalis).

W uzasadnieniu przywołanego orzeczenia Sąd Apelacyjnych w Gdańsku wyjaśnił, że ustawa emerytalna obejmowała pierwotnie swym zakresem normatywnym tych funkcjonariuszy, którzy nie pozostawali w służbie w dniu jej wejścia w życie, tj. 1 stycznia 1999 r. W myśl obowiązującego wówczas art. 1 ust. 2 tej ustawy, warunki nabywania prawa do emerytury i rent oraz innych świadczeń przysługujących z tytułu pobierania emerytury lub renty, a także zasady ustalania wysokości tych świadczeń dla żołnierzy zawodowych oraz funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Służby Więziennej i Państwowej Straży Pożarnej, którzy w dniu wejścia w życie ustawy pozostawali w służbie oraz dla członków ich rodzin, określały wyłącznie przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób. Przepis ten został uchylony z dniem 1 października 2003 r. na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw i w konsekwencji wszyscy żołnierze zawodowi - bez względu na to kiedy rozpoczęli służbę - zostali objęci jednolitym systemem emerytalnym, tj. systemem zaopatrzeniowym uregulowanym w wojskowej ustawie emerytalnej. Sąd Apelacyjnych w Gdańsku wyjaśnił, że w uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. wskazano, iż nadanie emeryturom wojskowym i policyjnym wyłącznie wnioskowego charakteru służyć ma temu, ażeby żołnierz/funkcjonariusz, który pozostawał w służbie przed

dniem 2 stycznia 1999 r. i spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury wojskowej lub policyjnej, a jednocześnie poza okresami służby ma także okresy „cywilnej" pracy, z tytułu której podlegał ubezpieczeniom społecznym - miał prawo wyboru emerytury. W uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej, co do uzyskania prawa do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych przez osobę, która nabyła prawo do emerytury wojskowej, stwierdzono, iż możliwość taka byłaby wyłączona wówczas, gdyby emeryturę wojskową obliczono z uwzględnieniem okresów zatrudnienia i innej pracy objętej ubezpieczeniem społecznym. Z prawa do emerytury wojskowej/policyjnej nie mogłaby zaś skorzystać osoba, która nabyła prawo do emerytury na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS obliczonej z uwzględnieniem okresów zawodowej służby. Sąd Apelacyjny w Gdańsku stwierdził, że z powyższych regulacji wynikało, że zniesienie obowiązku ubezpieczenia społecznego żołnierzy zawodowych i rozdzielenie w związku z tym systemów ubezpieczeniowego i zaopatrzeniowego zmierzało do tego, aby każdy z tych systemów realizował osobno zobowiązania wobec żołnierzy zawodowych, przy zachowaniu zasady, że za ten sam okres ubezpieczenia emerytalnego nie mogą jednocześnie przysługiwać dwa świadczenia emerytalne. Nie została w ten sposób wykluczona możliwość jednoczesnego nabycia prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych wówczas, gdy okresy te (ubezpieczenia i służby) nie zazębiały się i nie zostały wzajemnie uwzględnione przy ustalaniu prawa do świadczeń, a każdy z nich z osobna był wystarczający do uzyskania prawa do emerytury w określonym systemie (odwołanie do uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2008 r., II UK 48/08). Z kolei osoba pobierająca emeryturę wojskową mogła, po osiągnięciu wieku emerytalnego, nabyć również prawo do emerytury z ubezpieczenia społecznego, jeżeli poza okresami służby i ubezpieczenia, uwzględnionymi przy ustalaniu prawa do świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego legitymowała się innymi okresami składkowymi i nieskładkowymi w rozmiarze wystarczającym w myśl obowiązujących przepisów do uzyskania prawa do tego świadczenia (odwołanie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009 r., I UK 178/08 oraz wyroku z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 174/09, w którym wprost wskazano, że funkcjonariuszom tzw. służb mundurowych można ustalić prawo do emerytury powszechnej pod warunkiem niezaliczenia składkowych okresów ubezpieczenia cywilnego do obliczenia emerytury mundurowej.

Sąd Apelacyjnych w Gdańsku wyjaśnił dalej, że przedstawione wywody i powołane wyroki Sądu Najwyższego odnosiły się do stanu prawnego, w którym obowiązywał art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw. Ta sytuacja prawna uległa zmianie od 5 lutego 2009 r., kiedy weszła w życie kolejna zmiana art. 2 ustawy emerytalnej ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 8, poz. 38), nadająca mu nowe brzmienie. W aktualnym stanie prawnym, wobec treści art. 2 ust. 2 ustawy emerytalnej, świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują tylko takim żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom, którzy nie spełniają warunków do nabycia prawa (określonych w art. 12 ustawy wojskowej) lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób, oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach, w okolicznościach objętych przepisem art. 38 wojskowej ustawy emerytalnej (odwołanie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2013 r., II UK 22/13). Sąd Apelacyjnych w Gdańsku stanął na stanowisku, że nowelizacja oznacza, że osoba pobierająca emeryturę „mundurową", jeżeli spełnia ogólne warunki do uzyskania emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to znaczy posiada, w przypadku mężczyzny, co najmniej 25-letni okres składkowy i osiągnęła 65 lat, będzie mogła wystąpić o przyznanie emerytury z FUS. W razie przyznania tej emerytury, wypłata emerytury „mundurowej" zostanie wstrzymana. W ten sposób również do tej grupy świadczeniobiorców stosowana będzie ogólna zasada, zgodnie z którą w razie zbiegu uprawnień do dwóch świadczeń, zainteresowanemu przysługuje prawo wyboru świadczenia. Sąd Apelacyjnych w Gdańsku wskazał, że z komentarza do zmiany dokonanej ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. wynika, że w przypadku żołnierzy zawodowych/funkcjonariuszy, którzy wstąpili do służby przed 2 stycznia 1999 r., przy ustalaniu emerytury zarówno „mundurowej" jak i emerytury z FUS, uwzględnia się okresy zawodowej służby oraz okresy składkowe i nie składkowe wymienione w ustawie emerytalnej. Sąd Apelacyjnych w Gdańsku odwołał się do regulacji art. 95 ust. 1 i 2 oraz art. 96 ustawy emerytalnej.

Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę, niezależnie od omówionej wyżej regulacji miał też na względzie art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej, który stanowi, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych

w ustawie z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Należy też zauważyć, że zasada prawa do pobierania tylko jednego świadczenia z zakresu zabezpieczenia społecznego nie jest nowa i została do ustawy emerytalnej przejęta z ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 40, poz. 267 ze zm.) - art. 69.

Z drugiej strony, Sąd Apelacyjny analizując na potrzeby niniejszej sprawy stan prawny oraz orzecznictwo stwierdza, że nie jest jednoznaczny wniosek, że sytuacja prawna emerytów wojskowych uległa zmianie od 5 lutego 2009 r. - kiedy weszła w życie kolejna zmiana art. 2 ustawy o emeryturach i rentach dokonana ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 8, poz. 38) - w taki sposób, że osoba pobierająca emeryturę mundurową, jeżeli spełnia ogólne warunki do uzyskania emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, będzie mogła wystąpić o przyznanie emerytury z FUS, jednak w razie przyznania tej emerytury, wypłata emerytury mundurowej zostanie wstrzymana; oraz, że przedmiotowa regulacja prawna pozwala na uznanie, że również do tej grupy świadczeniobiorców stosowana będzie ogólna zasada wykluczająca zbieg uprawnień do dwóch świadczeń. Należy bowiem zauważyć, że z treści art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, określającego zakres podmiotowy wynika, że z zasady świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują ubezpieczonym – w przypadku spełnienia warunków do nabycia prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, czyli wszystkim ubezpieczonym spełniającym ustawowe warunki, bez wyjątku. Z treści art. 2 ust. 2 wynika natomiast, że świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują również żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom, ale tylko wtedy, jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób.

W kontekście takiej regulacji pojawia się zatem pytanie, czy osoba, która nie jest czynnym żołnierzem/ funkcjonariuszem, jednocześnie będąc emerytem/rencistą wojskowym lub innym mundurowym, nie powinna być uznana za ubezpieczonego w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy, o ile spełniła warunki do nabycia prawa do świadczeń. Wydaje się, że rozdzielenie systemów ubezpieczeniowego i zaopatrzeniowego funkcjonariuszy służb mundurowych pozwala na to, aby każdy z tych systemów realizował osobno zobowiązania wobec żołnierzy zawodowych i bez związku z systemem powszechnym, przy zachowaniu zasady, że za ten sam okres ubezpieczenia emerytalnego nie mogą jednocześnie przysługiwać dwa świadczenia emerytalne (art. 5 ust. 2a ustawy emerytalnej). Zresztą zdaje się, że to właśnie ta ostatnia przesłanka - przyznanie prawa do dwóch świadczeń za ten sam okres ubezpieczenia emerytalnego - powinna determinować uznanie, że doszło do zbiegu prawa do świadczeń. Semantyka pojęcia zbieg oznacza «miejsce zetknięcia się lub złączenia czegoś» (za (...) Wydaje się, że język prawa nie powinien nadawać pojęciom innego znaczenia niż przyjęte w języku codziennym. Jeżeli pojęcie zbieg świadczeń będziemy odczytywać semantycznie, to oznacza, że w przypadku uznania zbiegu świadczeń będzie istniał jakiś element zbieżny, łączący oba świadczenia i ten element zbieżny musi odnosić się do przedmiotu jakim jest świadczenie, nie zaś podmiotu któremu świadczenia przysługują (mowa bowiem o zbiegu świadczeń, nie zbiegu ubezpieczonych). Takim punktem styczności mogą być tożsame okresy warunkujące przyznanie dwóch świadczeń. Jeżeli ubezpieczony wywodzi swoje prawo do emerytury mundurowej i powszechnej wskazując na te same okresu ubezpieczenia, to wtedy świadczenie te będą miały punkt łączący i będą w zbiegu. Natomiast jeżeli ubezpieczony, po spełnieniu warunków ustawy emerytalnej ma prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a jednocześnie niezależnie od powyższego dysponuje prawem do emerytury mundurowej, po spełnieniu warunków przewidzianych w wojskowej ustawie emerytalnej, to wydaje się, że są to prawa niezależne od siebie i nie można mówić, by pozostawały we wzajemnym zbiegu. Brak bowiem punktu styczności, bądź elementu łączącego oba prawa. Jeżeli prawa nie pozostają ze sobą w zbiegu, to nie można stosować norm wyłączających realizację jednego ze świadczeń. Wydaje się, że aktualna interpretacja pozostawania świadczeń w zbiegu wykracza poza semantykę tego pojęcia. Przyjmuje się bowiem, że do zbiegu świadczeń dochodzi w każdym przypadku, gdy ubezpieczonemu przysługują dwa świadczenia, i to bez znaczenia czy jest jakiś element łączący te świadczenia. Zbiegać się mogą zdarzenia, także prawne, które coś łączy, jak np. wspólne zasady, elementy, warunki, natomiast nic się nie zbiega, jeżeli nie ma łączników, są to bowiem zdarzenia równoległe. Na gruncie aktualnej interpretacji obowiązujących przepisów, również równoległe zdarzenia prawne

są objęte instytucją zbiegu. Takie rozumienie wydaje się też zaprzeczać konstytucyjnej zasadzie sprawiedliwości społecznej, bowiem zdaje się, że nie jest sprawiedliwe społecznie pozbawianie ubezpieczonego, który spełnił ustawowe wymogi, prawa do świadczenia tylko przez wzgląd na solidaryzm społeczny. Zwłaszcza, gdy system emertytalny opiera się na systemie zdefiniowanej składki i zakłada oszczędzanie ubezpieczonego na emeryturę na wyodrębnionym koncie, które to środki w przyszłości mają finansować świadczenie.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy przyjmuje się zbieg prawa do świadczeń z ubezpieczenia powszechnego i zaopatrzenia wojskowego w myśl art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej oraz art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej. Przy czym ubezpieczony spełnił wymogi prawa do dwóch świadczeń na podstawie odrębnych przepisów ustawy, a w szczególności opłacał składki na ubezpieczenia społeczne, po zakończeniu służby wojskowej, i okresy te nie wpływały na wysokość emerytury wojskowej. Ubezpieczony nabył prawo do dwóch równoległych świadczeń, które nie pozostawały we wzajemnym związku. W znaczeniu semantycznym zatem nie zbiegały się. Wymaga przy tym zaznaczenia, że art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej wprost mówi: w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury (...) przewidzianych w odrębnych przepisach. Również art. 95 ustawy emerytalnej stanowi o zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie lub z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym określonej kategorii osób.

Należy też wskazać, że zgodnie z art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, w razie zbiegu prawa do emerytury określonej w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym, żołnierzom zawodowym wypłaca się jedno z tych świadczeń, z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa została obliczona według zasad określonych w wojskowej ustawie emerytalnej - art. 15a (emerytura dla żołnierza przyjętego do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. wynosi 40% podstawy jej wymiaru za 15 lat służby i wzrasta wg zasad ustalonych w art. 15 ust. 1 pkt 1, ust. 2-5), albo art. 18e (emerytura dla żołnierza przyjętego do służby po raz pierwszy po 31 grudnia 2012 r. wynosi 60% podstawy jej wymiaru za 25 lat służby i wzrasta o 3% za dalsze lata). Powyższe należy odczytywać w ten sposób, że o ile emeryt otrzymuje emeryturę wojskową obliczoną tylko na podstawie okresu służby, to nie można mówić o zbiegu świadczeń i nie ma podstaw do wstrzymania wypłaty jednego ze świadczeń. I jest to regulacja konsekwentna, ponieważ oba świadczenia nie będą w żadnym powiązaniu – odrębnie staż ubezpieczeniowy i okres służby wyznaczają przesłanki nabycia każdego z tych praw. Natomiast problem pojawia się, gdy emerytura wojskowa została ustalona z uwzględnieniem okresów ubezpieczenia społecznego, które jednak nie zostały wliczone do podstawy wymiaru świadczenia z FUS, a niezależnie od tego ubezpieczony wypracował sobie staż ubezpieczeniowy pozwalający na ustalenie prawa do emerytury powszechnej, bowiem art. 95 ust. 2 nie uwzględnia takiej sytuacji.

Na kanwie powyższego, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 jednak wyjaśnił, że uzasadnione jest prawo do pobierania dwóch emerytur wypracowanych niezależnie od siebie, gdy obliczenie emerytury wojskowej odbyło się z uwzględnieniem wyłącznie służby wojskowej. Wskazał, że o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenie emerytury wojskowej przy uwzględnieniu cywilnego stażu emerytalnego. Sąd Najwyższy wskazał, że wspólnym mianownikiem uzasadniającym prawo do dwóch świadczeń są uwarunkowania wynikające z przepisów prawa, niepozwalające na wykorzystanie stażu cywilnego w emeryturze wojskowej, a nie wybór emeryta wojskowego. Co oznacza, że gdy emeryt wojskowy, po zwolnieniu ze służby wojskowej, nie decyduje się na złożenie wniosku o doliczenie okresów składkowych i nieskładkowych, choć mogą one zwiększyć podstawę wymiaru emerytury do 75%, to nie istnieje prawne uzasadnienie do dwóch świadczeń. Sąd Najwyższy w tym rozstrzygnięciu wprost stwierdził: O zastosowaniu wyjątku od zasady wypłacania jednego świadczenia decyduje brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego" stażu emerytalnego, a nie data przyjęcia żołnierza zawodowego do służby wojskowej (art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1076); patrz też wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 stycznia 2020 r., III AUa 333/19.

Sąd Apelacyjny w aktualnej sprawie miał też na względzie, że przepisy wojskowej ustawy emerytalnej, dla potrzeb wyliczania wysokości emerytury, specyfikują trzy kategorie żołnierzy zawodowych:

1. żołnierz, który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r.; w tym przypadku dolicza się do podstawy wymiaru okresy składkowe i nieskładkowe w rozumieniu ustawy emerytalnej, poprzedzające służbę (art. 16 ust. 1 w zw. z art. 15 wojskowej ustawy emerytalnej; tak ustalona emerytura podlega (na wiosek) zwiększeniu - w wyniku doliczenia okresów przypadających po zwolnieniu ze służby - o 1,3% podstawy wymiaru za każdy rok zatrudnienia przed dniem 1 stycznia 1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy oraz za każdy rok okresów opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po dniu 31 grudnia 1998 r. lub za okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia - pod warunkiem, że emerytura ta wynosi mniej niż 75% podstawy jej wymiaru i emeryt ukończył 50/55 lat życia albo stał się inwalidą (art. 14 ust. 1-4 wojskowej ustawy emerytalnej);

2. żołnierz przyjęty po raz pierwszy do służby po 1 stycznia 1999 r.; prawo i wysokość emerytury uzależnia się wyłącznie od okresów służby wojskowej, co wynika z art. 15a wojskowej ustawy emerytalnej, na zasadach określonych w art. 15 ust.1 pkt 1 i ust. 2-5 (wyłącznie lata służby);

3. żołnierz przyjęty po raz pierwszy do służby po dniu 31 grudnia 2012 r.; prawo i wysokość emerytury uzależnia się wyłącznie od okresów służby wojskowej - art. 18e w zw. z art. 18b.

Podsumowując, żołnierz który pozostawał w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., może – w świadczeniu wojskowym - korzystać z „cywilnej" wysługi emerytalnej, natomiast przyjęty do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. nie ma takiego uprawnienia. Z drugiej strony wystarczy odpowiednio długa służba i wzrosty emerytury z tytułu szczególnych właściwości służby (art. 15 ust. 2 i 3) lub z tytułu inwalidztwa wojskowego (art. 15 ust. 4), aby - przy spłaszczeniu podstawy wymiaru emerytury wojskowej do maksymalnie 75% (art. 18 ust. 1) - „cywilne" okresy ubezpieczenia w ogóle nie wypływały na zwiększenie świadczenia mundurowego. W takim przypadku emeryt wojskowy, niezależnie od swojej woli, nie ma prawnej możliwości skonsumowania żadnego cywilnego okresu ubezpieczenia w wojskowej emeryturze.

W kontekście przywołanych przepisów, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 stycznia 2019 r. wyjaśnił, że kryterium, które niewątpliwie zadecydowało o uprzywilejowaniu (pobieraniem dwóch świadczeń) żołnierzy, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r., to brak możliwości uwzględniania w wojskowej emeryturze jakiegokolwiek okresu cywilnego stażu emerytalnego. Kryterium to jednocześnie określa krąg podmiotów charakteryzujących się tą samą istotną cechą relewantną. Do tej grupy należą emeryci wojskowi, których wypracowane okresy składkowe i nieskładkowe nie miały żadnego wpływu na wysokość emerytury wojskowej, do nich zaś należą wszyscy żołnierze, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz niektórzy żołnierze, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. Zatem Sąd Najwyższy stwierdził, że o wyjątku od zasady pobierania jednego świadczenia nie decyduje data przyjęcia do służby, ale brak możliwości obliczenia emerytury wojskowej przy uwzględnieniu „cywilnego" stażu emerytalnego.

Niemniej Sąd Apelacyjny ma względzie, że orzecznictwo sądów powszechnych konsekwentnie egzekwuje zasadę pobierania jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego, wywodząc ją z art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej oraz art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej. W orzecznictwie od lat utrwalony jest pogląd, w myśl którego w polskim systemie zabezpieczenia społecznego zasadą jest wypłata jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez ubezpieczonego), jeżeli ma miejsce zbieg prawa do różnych świadczeń z systemu zabezpieczenia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 r., II UK 237/11; z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 223/13, czy wyrok tego Sądu z dnia 18 kwietnia 2018 r., II UK 62/17; (...)

Również dylematów prawnych nie miał Trybunał Konstytucyjny w sprawie SK 30/17, w której Trybunałowi w skardze konstytucyjnej z dnia 21 lipca 2016 r. przedstawiono do zbadania zagadnienie zgodności art. 95 ust. 2 w związku z art. 95 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887) w zakresie, w jakim wyłącza możliwość pobierania świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych i z systemu powszechnego przez osoby, które pełniły zawodową służbę wojskową przed 1 stycznia 1999 r. oraz miały ustalone prawo do świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych przed 1

października 2003 r., z art. 2 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny umarzając postępowanie postanowieniem z dnia 20 lutego 2019 r. uznał, że zarzuty dotyczyły sposobu ustalenia wysokości wypłacanego świadczenia emerytalnego i nie miały bezpośredniego związku z treścią regulacji ustawowej zakwestionowanej przez skarżącego. Niemniej w uzasadnieniu orzeczenia Trybunał szczegółowo przedstawił swoje stanowisko prawne. Trybunał uznał za niewątpliwą zasadę wypłaty tylko jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Wskazał, że tę zasadę stosuje się również w wypadku zbiegu u jednej osoby prawa do renty rodzinnej z prawem do zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego. Trybunał przypomniał, że w polskim systemie ubezpieczenia społecznego brak zasady bezwzględnej wzajemności składki i prawa do świadczenia, zwłaszcza w wypadku osób uprawnionych do świadczenia także w ramach systemu tzw. zdefiniowanego świadczenia. Wyjaśniał, że „w polskim systemie ubezpieczenia społecznego zasada wzajemności składki i prawa do świadczenia nigdy nie była pojmowana w sposób absolutny (...). Absolutyzowanie zasady ekwiwalentności prowadziłoby do zachwiania ogólnej logiki systemu ubezpieczeń społecznych, który wynika nie tylko z zasady wzajemności składki i świadczeń, ale również z zasady solidarności między-pokoleniowej (...) czy szerzej: solidaryzmu społecznego (...) oraz powszechności i względnej jednolitości kryteriów przyznawania świadczeń i określania ich wysokości (...). Brak prostej zależności między prawem do świadczeń i ich wysokością a okresem opłacania i rozmiarem składki nie zawsze więc oznacza niekonstytucyjność konkretnej regulacji (...)" - (wyrok z dnia 27 stycznia 2010 r., SK 41/07, OTK ZU nr 1/ (...), poz. 5). Trybunał zwrócił też uwagę na to, że sformułowane przez skarżącego żądanie orzeczenia niekonstytucyjności art. 95 ust. 2 w związku z art. 95 ust. 1 ustawy o FUS w zakresie, w jakim różnicuje sytuację prawną żołnierzy, którzy pozostawali w służbie przed 2 stycznia 1999 r., i żołnierzy, którzy zostali powołani do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r., zmierza w istocie do tego, aby obu grupom żołnierzy przyznać możliwość jednoczesnego pobierania emerytury wojskowej i emerytury z FUS. Wyjaśnił, że ustawodawca ukształtował zupełnie inne zasady ustalania wysokości emerytury wojskowej w obu wypadkach, czego skarżący nie uwzględnił w swoich wywodach. Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu, emerytura wojskowa żołnierzy pozostających na służbie przed 2 stycznia 1999 r. jest ustalana z uwzględnieniem okresów składkowych i nieskładkowych poprzedzających służbę. Do ich wysługi emerytalnej dolicza się też okresy zatrudnienia przypadające przed 1 stycznia 1999 r. i okresy opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne po 31 grudnia 1998 r. - art. 14 ww. ustawy. Wysokość ich emerytury wojskowej uwzględnia zatem również okresy zatrudnienia w sektorze cywilnym. Jednak wobec pobierania emerytury wojskowej zawiesza im się wypłatę emerytury z FUS na podstawie art. 95 ust. 2 ustawy o FUS. Natomiast podczas ustalania wysokości emerytury wojskowej żołnierzy powołanych do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. nie uwzględnia się okresów składkowych i nieskładkowych. Zgodnie z art. 15a ustawy o zaopatrzeniu, ich emerytura wzrasta według zasad ustalonych w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 1a-5 ustawy o zaopatrzeniu. W tym wypadku nie mają zaś zastosowania ani art. 15 ust. 1 pkt 2-4, ani art. 14 ww. ustawy. Jednocześnie wobec nieuwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych podczas ustalania wysokości ich emerytury wojskowej, żołnierze powołani do służby po raz pierwszy po 1 stycznia 1999 r. mogą - stosownie do art. 95 ust. 2 ustawy o FUS - pobierać jednocześnie emeryturę z FUS na zasadach i w zakresie określonych w ustawie o FUS. W myśl art. 5 ust. 2a ustawy o FUS, okresów czynnej służby wojskowej nie uwzględnia się wówczas podczas ustalania prawa do emerytury i obliczaniu jej wysokości, skoro z ich tytułu mają oni ustalone prawo do świadczenia emerytalnego ustalonego na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy. Trybunał dalej wywiódł:

Data wskazana przez skarżącego jako kryterium różnicowania (tj. 1 stycznia 1999 r.) nie jest przypadkowa. Jest to data wejścia w życie ustawy o FUS. Celem ustawodawcy było stworzenie powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, który miał obejmować także żołnierzy zawodowych. Przed reformą wskazana grupa zawodowa była objęta systemem tzw. zdefiniowanego świadczenia. Od 1 stycznia 1999 r. do 30 września 2003 r. prawo do emerytury z zaopatrzenia emerytalnego zachowali żołnierze, którzy wstąpili do służby przed 2 stycznia 1999 r. Z kolei osoby, które objęły służbę po 1 stycznia 1999 r., miały nabywać prawo do świadczeń emerytalnych na zasadach obowiązujących w ramach systemu powszechnego. Sytuacja ta zmieniła się w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 166, poz. 1609), na mocy której do ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy został dodany art. 15a. Przy okazji tej nowelizacji rozbudowano również art. 95 ust. 2 ustawy o FUS, m.in. wprowadzając w odniesieniu do żołnierzy, którzy uzyskują prawo do emerytury

wojskowej na zasadach określonych w art. 15a EmŻołnU, wyjątek od zasady braku możliwości wypłaty jednocześnie dwóch świadczeń (emerytury wojskowej i emerytury z FUS).

W dotychczasowym orzecznictwie Trybunał wskazywał już, że „różne traktowanie świadczeniobiorców, którzy nie mają wspólnej cechy relewantnej, nie narusza (...) zasady równości, a nawet nie pozwala na analizowanie ich sytuacji jako podobnej z punktu widzenia tej zasady" (wyrok z dnia 24 lipca 2014 r., SK 53/13, OTK ZU nr 7/ (...), poz. 77). Jednocześnie, rozpatrując zarzut naruszenia zasady równości sformułowany w stosunku do przepisów przewidujących odmienne traktowanie żołnierzy w zakresie prawa do emerytury ze względu na datę rozpoczęcia zawodowej służby wojskowej, Trybunał uznał, że „cechą istotną z punktu widzenia badanej regulacji nie jest jednak to, że porównywane grupy osób odbywały służbę wojskową, lecz to, że objęte były w okresie odbywania tej służby różnymi systemami emerytalnymi" (tamże).

Sąd Apelacyjny, mając powyższe na uwadze podkreśla, że także Europejski Trybunał Praw Człowieka w decyzjach z dnia 11 grudnia 2018 r., nr (...) (LEX nr 2626955) i nr (...) (LEX nr 2627060) uznał uprawnienie Państwa Członkowskiego do samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego, w tym wprowadzenia zasady wypłaty jednego świadczenia, w myśl której, skarżącemu nie można było przyznać jednocześnie dwóch świadczeń, i nie znalazł przy tym podstaw do ingerencji w obowiązujące w tym zakresie prawo krajowe.

Orzeczenie w sprawie IV 1520/19 (III A Ua 110/20) jest wyjątkiem od stanowiska konsekwentnie reprezentowanego przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie w analogicznych sprawach, bowiem w ocenie tego Sądu wciąż obowiązuje zasada wypłaty jednego świadczenia (por. m. in. wyroki Sądu Apelacyjnego z dnia: 17 lutego 2021 r., III A Ua 17/21; 11 marca 2021 r., III A Ua 38/21; 25 marca 2021 r., III A Ua 94/21; z dnia 29 kwietnia 2021 r., III A Ua 109/21).

Poza powyższym, wbrew ocenie ubezpieczonego, stanowisko sądu pierwszej instancji nie można uznać za przyjęte i utrwalone w orzecznictwie sądów powszechnych czy Sądu Najwyższego.

Aktualnie przed Sądem Najwyższym zawisły sprawy o analogicznym stanie prawnym (III UZP 4/21 i III UZP 5/21), w których zadano Sądowi temu pytanie prawne:

Czy ubezpieczonemu, urodzonemu po 31 grudnia 1948 r., który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r., i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru bez doliczenia okresów składkowych poprzedzających zawodową służbę wojskową, jak i przypadających po zakończeniu tej służby, może być wypłacana jednocześnie emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przysługująca z tytułu powyższych okresów składkowych (art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w związku z art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) i w sprawie III UZP 5/21, na podstawie art. 390 § 1 zdanie drugie k.p.c., Sąd Najwyższy przekazał zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego. Natomiast ubezpieczony nie wyraził zgody na zawieszenie niniejszego postępowania do czasu rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy, uznając, że sprawa jest oczywista.

Podsumowując, Sąd Apelacyjny jakkolwiek ma pewne wątpliwości, to w myśl jednolitego orzecznictwa - na dzień rozstrzygania niniejszej sprawy - uznaje, że prawo do otrzymywania jednego świadczenia z ubezpieczenia społecznego jest trwale usankcjonowane. Zarówno art. 95 ustawy emerytalnej, jak i analogiczny art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej wskazują, że ubezpieczony uprawniony do emerytury z FUS nie może jednocześnie pobierać emerytury wojskowej, mimo że spełnił warunki do jej nabycia, i odwrotnie. Skoro na wniosek ubezpieczonego została podjęta wypłata emerytury z powszechnego systemu emerytalnego, to prawidłowo wojskowy organ emerytalny na podstawie art. 7 wojskowej ustawy emerytalnej zawiesił wpłatę przyznanej ubezpieczonemu emerytury wojskowej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. (w związku z art. 477^{14} § 1 k.p.c.) zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 1 października 2020 r.

O kosztach, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów postępowania należy, między innymi, koszt ustanowienia zastępstwa procesowego (art. 98 § 3 i art. 99 k.p.c.). Zatem, skoro uwzględniono apelację organu rentowego w całości, uznać należało, że organ ten wygrał postępowanie zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji. Wysokość tych kosztów ustalono na podstawie § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radcowskie (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 265) zasądzając, zgodnie z wnioskiem apelującego, od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w pierwszej i kwotę 240 zł – w drugiej instancji.

Jolanta Hawryszko Urszula Iwanowska Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk